E-ISSN : 2181-4341
https://wordlyknowledge.uz
IMPACT FACTOR(SJIF) : 3,934

# HOSILDORLIGI PAST YERLARNI KAMAYTIRISH VA IT SOHASINI RIVOJLANTIRISH BOSQICHLARI

**Zokirjonova Sarvinoz Shokirjon qizi**

"Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" Milliy tadqiqot universiteti "Iqtisodiyot" fakulteti 2-kurs "Buxgalteriya hisobi va audit" yo'nalishi talabasi

**Ilmiy rahbar: Tabayev Azamat Zaripbayevich**

Buxgalteriya hisobi va audit kafedrasi dotsenti

**Annotatsiya:** Maqola qishloq xo'jaligining tanazzulga uchrashi tendentsiyasini va Axborot texnologiyalariga bosqichma-bosqich o'tishni muhokama qilishdan boshlanadi. Tadqiqotning asosiy yo'nalishi mamlakat iqtisodiyotini yuksaltirish uchun nima uchun o'tish zarurligini, shuningdek, unga erishish mumkin bo'lgan usullarni ochib beradi.

**Kalit so’zlar:** Unumdorligi past yerlar, qishloq xo'jaligi, axborot texnologiyalari, yerdan foydalanishni qisqartirish, barqaror rivojlanish, aqlli fermerlik, aniq qishloq xo'jaligi, raqamli yechimlar.

Qishloq xo'jaligi dunyoning ko'plab iqtisodiyotlarining asosi bo'lib kelgan. Biroq, unumdorligi past yerlar va iqlim o'zgarishi iqtisodiy o'sish usuli sifatida qishloq xo'jaligining barqarorligiga tahdid soladigan muammolarni keltirib chiqardi. Axborot texnologiyalarining (IT) rivojlanishi, xususan, elektron tijorat, elektron ta’lim va elektron sog‘liqni saqlash kabi sohalarda iqtisodiy o‘sish uchun yangi imkoniyatlar ochdi. Ushbu maqola past unumdor erlarni kamaytirish va qishloq xo'jaligini IT rivojlanishi bilan almashtirishning mumkin bo'lgan afzalliklariga qaratilgan. Maqola bunday o'tishning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik ta'siri va u bilan birga keladigan muammolarni o'rganadi.

Iqtisodiy manfaatlar. Past mahsuldorlikka ega erlarni qisqartirish va ITga sarmoya kiritish iqtisodiy o'sishni bir necha jihatdan rag'batlantirishi mumkin. Birinchidan, IT yangi ish o‘rinlari va ishlab chiqarishlarni yaratish imkoniyatiga ega. ITga o'tish dasturlash, ilovalarni ishlab chiqish va ITni qo'llab-quvvatlash kabi sohalarda ish o'rinlarini yaratishi mumkin. Bundan tashqari, bu logistika va raqamli marketing kabi yangi sohalarda bandlik imkoniyatlarini yaratishi mumkin bo'lgan elektron tijorat kabi yangi tarmoqlarning rivojlanishiga yordam berishi mumkin. Ikkinchidan, IT mavjud tarmoqlar samaradorligini oshirishi mumkin. Misol uchun, qishloq xo'jaligi ekinlar hosildorligini optimallashtirish uchun sensorlar va boshqa texnologiyalardan foydalanadigan aniq dehqonchilik kabi turli sohalarda ITni qo'llashdan foyda ko'rishi mumkin. IT zararkunandalar va kasalliklarga chidamli genetik modifikatsiyalangan ekinlar kabi yangi mahsulotlarni ishlab chiqishda ham yordam berishi mumkin. Uchinchidan, IT iqtisodiy o'sish uchun muhim bo'lgan moliyaviy xizmatlardan foydalanishni yaxshilashi mumkin. AT raqamli bank xizmatlari, onlayn sug'urta va mobil pulni rivojlantirishga yordam berishi mumkin, bu kredit va jamg'armalardan foydalanish imkoniyatini oshirishi mumkin, ayniqsa chekka hududlarda.

Ijtimoiy imtiyozlar. Past mahsuldorlikka ega erlarni qisqartirish va IT-ga sarmoya kiritish ham ijtimoiy foyda keltirishi mumkin. Birinchidan, bu ta'lim sifatini oshirishi mumkin. AT an'anaviy ta'lim muassasalariga, masalan, qishloq joylariga kira olmaydigan odamlar uchun imkoniyatlar yaratishi mumkin bo'lgan elektron ta'limni osonlashtirishi mumkin. Bundan tashqari, u yaxshiroq resurslarga kirishni ta'minlash va onlayn baholash imkonini berish orqali ta'lim sifatini oshirishi mumkin. Ikkinchidan, IT sog'liqni saqlash xizmatlaridan foydalanishni yaxshilashi mumkin. Masalan, telemeditsina chekka hududlardagi odamlarga masofaviy

maslahat, diagnostika va davolash imkonini beradi. Shuningdek, u onlayn bron qilish, bemorlar monitoringi va elektron tibbiy yozuvlarni yoqish orqali sog'liqni saqlash tizimlari samaradorligini oshirishi mumkin. Uchinchidan, IT axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatini oshirish orqali ijtimoiy inklyuziyani yaxshilashi mumkin. Bu raqamli savodxonlikni oshirish, raqamli tafovutni kamaytirish va fuqarolar ishtirokini kuchaytirishi mumkin.

Ekologik manfaatlar. Past mahsuldorlikka ega erlarni qisqartirish va ITga sarmoya kiritish ham atrof-muhitga foyda keltirishi mumkin. IT tabiiy resurslarni saqlashda yordam berishi mumkin. Misol uchun, aniq dehqonchilik suv va o'g'itlardan foydalanishni optimallashtirishga yordam beradi, bu isrofgarchilikni kamaytiradi va tuproq ozuqa moddalarini tejashga yordam beradi. Ikkinchidan, IT qayta tiklanadigan energiya kabi toza texnologiyalarni rivojlantirishga yordam berishi mumkin. Bundan tashqari, u chiqindilarni yig'ish va qayta ishlashni optimallashtiradigan aqlli chiqindilarni boshqarish tizimlarini ishlab chiqishga imkon berish orqali barqaror chiqindilarni boshqarish amaliyotini rag'batlantirishi mumkin.

Past mahsuldor erlarni qisqartirish va qishloq xo'jaligini IT bilan almashtirishning mumkin bo'lgan afzalliklariga qaramay, bir qator muammolarni hal qilish kerak. Birinchidan, qishloq xo'jaligida, ayniqsa qishloq xo'jaligidan tirikchilik manbai bo'lgan kichik fermerlar uchun ish o'rinlarini yo'qotish xavfi mavjud. Shu sababli, zarar ko'rgan fermerlarga yangi sanoatga o'tishga yordam beradigan ijtimoiy xavfsizlik tarmoqlarini ishlab chiqish zarurati mavjud. Ikkinchidan, AT rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash uchun tegishli infratuzilmaga ehtiyoj bor. Bunga ishlab chiquvchilar va tadbirkorlar ishlashi mumkin bo'lgan ishonchli internet ulanishi, elektr energiyasi va texnologik markazlar kiradi. Uchinchidan, AT rivojlanishini qo'llab-quvvatlash uchun tegishli siyosat va qoidalarga ehtiyoj bor. Bu innovatsiyalarni rag'batlantirish, intellektual mulk huquqlarini himoya qilish va iste'molchilar huquqlarini himoya qilishni ta'minlaydigan siyosatlarni o'z ichiga oladi.

Quyida tadqiqot tomonidan tasdiqlangan bir nechta strategiyalar mavjud:

1. Ish jarayonini soddalashtiring: unumdorlikni oshirishning eng samarali usullaridan biri ish jarayonidan barcha keraksiz qadamlar va jarayonlarni olib tashlashdir, bu bozorga chiqish vaqtingizni qisqartirishga va umumiy samaradorlikni oshirishga yordam beradi.

2. O'z-o'zini tashkil etishni qo'llab-quvvatlash: O'z-o'zini tashkil etish va o'z-o'zini boshqarish tendentsiyasini tan olish va rag'batlantirish, samaradorlikni oshirishning asosli asosi sifatida juda muhimdir.

3. Xodimlarni jalb qilish: Tadqiqotlar doimiy ravishda ishga jalb qilingan xodimlar eng samarali xodimlardan biri ekanligini ko'rsatadi, shuning uchun agar siz ko'proq samaradorlikni istasangiz, unda ishchi kuchingizni jalb qilishga investitsiya qiling.

4. Mashg'ulotlarga ustuvor ahamiyat bering: Ko'pincha samaradorlikni oshirish uchun xodimlaringizga, ularning ko'nikma va bilimlariga sarmoya kiritish kerak, shuning uchun ularga kasbiy rivojlanishiga yordam beradigan o'qitish va ta'lim imkoniyatlarini taqdim eting.

5. Ma'lumotni vizualizatsiya qilish: Vizualizatsiya ITning asosiy jihati hisoblanadi, ayniqsa katta ma'lumotlar stsenariylarida siz qarorlarni yaxshiroq qabul qilishga yordam beradigan tendentsiyalar, naqshlar va korrelyatsiyalarni tan olishingiz kerak bo'lganda.

Past mahsuldor yerlarni qisqartirish va qishloq xo'jaligini IT rivojlanishi bilan almashtirish iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, ijtimoiy inklyuziyani yaxshilash va ekologik barqarorlikni rag'batlantirish salohiyatiga ega. Biroq, bu puxta rejalashtirish, tegishli infratuzilma, tegishli siyosat va turli manfaatdor tomonlarni jalb qilishni talab qiladi. Shuning uchun

E-ISSN : 2181-4341
https://wordlyknowledge.uz
IMPACT FACTOR(SJIF) : 3,934

siyosatchilar, tadbirkorlar va jamoalar ushbu o‘tish imkoniyatlarini ro‘yobga chiqarish uchun birgalikda harakat qilishlari kerak.

**Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. AVEZBAYEV, S., & Volkov, S. N. (2002). Yer tuzishning ilmiy asoslari. T Yangi asr avlodi.
2. Ergashov, Y. I. (2023). DEHQON XO’JALIKLARI FAOLIYATINI RIVOJLANISHINI BAHOLASHNING TIZIMLI YONDASHUVI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(3), 922-929.
3. Xalmatova, S., Mag‘Ripov, S., & Yoqubov, J. (2022). O ‘SIMLIK RESURSLARIDAN FOYDALANISH VA UNING EKOLOGIK OQIBATLARI. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS), 2(Special Issue 3), 133-142.

WORDLY
KNOWLEDGE